

צנחנים מחטיבת רפול ברפיה

ב'1967 נכשל החי"ר כימעט בכל המקומות - ויותר מכל נכשלה

חטיבת הצנחנים הסדירה, אשר לה ניתנה ההזדמנות הגדולה

הפאשלה של הצנחנים '67

לא רק שלא ראינו - לפחות על-פי כל התיאורים שפורסמו - אף פעולת חי"ר אחת בקנה-מידה חטיבתי ובמאמץ עיקרי, אלא שגם משימות שעליהן גאווה החי"ר ביום-הכיפורים, כמו כיבוש תל-שאמס (וכמה היו מסוג זה ?) הוטלו על החי"ר רק מחוסר-ברירה, ורק לאחר שהמפקדים הנוגעים שוכנעו, מעל לכל ספק, שהטנקים ייכשלו. השאלה הנכונה היא, כמובן, למה לא הוטלו משימה זו ושכמותה מלכת-חילה על החי"ר - או לפחות בהשתתפות חי"ר.

„עיקריות“ הטנק תופסת רק מבחינה כוללנית כהנחייה למצב נשאר וכן לכיוון המיבצעים, שיהיו ניידיים, מהירים ומורכבים ככל הניתן. אבל מבחינת מציאות הלחימה, קרב-קרב בנפרד וכל אחד מהם לגופו, צפוי בהחלט כי החי"ר הוא שיהיה הדומיננטי בהם, והטנקים ייחשבו „מסייעים“. מצנים כאלה לא רק צפויים, אלא גם נוצרו והיו במועל, בששת-הימים כמו ביום-הכיפורים. אבל הסימטריה של אי-מספיקות החי"ר מכאן, והטנקימאניה מכאן, גרמה לכך שמשימות אלה יבצעו טנקים. במילחמה זו עדיין עמדה תחליפיות זו איכשהו - אך לא לעולם חוסן. בששת-הימים נכשל החי"ר - אבל בתפקידים ובמשימות שהיו, כשלעצמם ברמה הולמת. ביום-הכיפורים לא נכשל בכלה, מפני שכלל לא הגיע לכלל התנסות בהם. לכן, „קו ההתחלה“ ההכרחי לרפורמות החי"ר נמתח ביוני '67, לא באוקטובר '73.

הרפורמה הכוללת, היסודית והדחופה להעלאת חיל-הרגלים של צה"ל למעמדו ההכרחי והראוי - כלומר, לרמת יכולת וטיב כאלה, שישתוו ואף יעלו על אלה של חילות-הרגלים המעולים - תעלה על המסים הנכונים ותצלח רק בתנאי שנקודת-המוצא שלה תהיה החי"ר בששת-הימים, לא ביום-הכיפורים.

הסיבה פשוטה. ששת-הימים היתה המילחמה האחרונה שבה פעלו בצה"ל עוצבות חי"ר, בלחימה עוצבתית ובמאמצי-מישנה טקטיים, ואפילו אופרטיביים, עיקריים. חיל-הרגלים, ככל גורס-עוצמה חילי ראשי אחר, יכול להיבנות, להתארגן, להתכשר - ולהיבחן - ביעילות, אך-יורק בסידרי-גודל וחשיבות כאלה.

ביום-הכיפורים ניצב חי"ר כה מדודל, מזולזל, מפגר ובלתי-מוכן, עד שאיש כבר לא חלם להטיל עליו משימות בהיקף וברמת-חשיבות כמו בששת-הימים. לכן, אפילו „ישופר“ החי"ר עד שיוכל למלא מה שנדרש ממנו ביום-הכיפורים, עדיין יישאר נחות-דרגה, דלי-יכולת ובלתי-מתוחכם מדי - ביחס לצרכיו האמיתיים של צה"ל, כמו בהשוואה לחילות-הרגלים האחרים.

יתירה מזאת, שיפור כזה יהווה, לאמיתו של דבר, רק עלייה לצורך ירידה, כי במועל לא יועיל אלא למסד ולחזק את החי"ר כ„משרת הטנקים“ - שזה מה שנדרש ממנו, לרוב, ביום-הכיפורים.

מותר לחשוש כי סיבות אלה יולידו תחייה מזויפת. או תחייה-לחצאין בלבד, אשר תתבטא בעיקר במישור הכמותי - בצורת הצפת החי"ר בצידו - בלא חדירה לעומק ותיקון המעוות האמיתי והשושן, שהוא, כמובן, תיאורטי ומושגי, יותר מחומרי.

כלא שנזלזל בחיוניות מוערר-האמצעים - את הניתוח העיקרי והקובע יש לערוך במוחם ובתודעתם של אנשי החי"ר, ורק אחרי-כך כי מצבות-הציוד ובגודל הנתח מעוגת התקציב. לחימת החי"ר בששת-הימים משמעה, לצרכי ההשפעה על התפתחות החי"ר בצה"ל - נכון יותר, נסיגתו - קרב חטיבת הצנחנים הסדירה, של (היום אלוף) רפאל איתן, במיסגרת אוגדת טל, בחלקו הדרומי של מערך ההגנה המצרי שבפיתח-תירפיה.

לא היה זה קרב החי"ר היחיד שבמילחמה - ובוודאי

לוותה באי-יכולתם - להתמודד עם הבעיות הקשות והמורכבות של התאמת החי"ר לשדה-הקרב המודרני. לא הטנקים רמסו את החי"ר, כמו שהי חי"ר השים עצמו כאסקופה הנדרסת תחת זחי ליהם, עד שנעשה המפגר ורדי-העוצמה בפוגו בין כל הצבאות המשמעותיים - כולל הערביים. הסימפטום הכרוך ביותר למצב זה ימצא בעובדה,

מאת בנימין עמידרור

שאנשי החי"ר קיבלו בסיפוק את ליקחי ששת-הימים, והיו שבעירצון מאופי ואופן השתתפותם בה. זאת, שעה שחיה עליהם לסקור את לחימתם, בכל החזיתות והגזרות, בנעווע עמוק ובתחושה קשה של תיסכול וכשל מיקצועיים. שהרי לעומת הטנקים, מילא החי"ר במילחמה ההיא תפקיד מישני במעלה. גם במקומות ובמצבים אשר המקובלות האוניברסאליות, וכן תורת-הלחימה של צה"ל עצמו, גרסה, עד ששת-הימים, כי החי"ר ימלא בהם את התפקיד הדימיוני, תכופות מדי לא צלח הדבר בדיו, והטנקים נזעקו, או נדחקו, למלא את מקומו.

תחייה מזוייפת

החשיבות האקטואלית-מאד, הנודעת לבחינת לחימת החי"ר בששת-הימים, נעוצה בכך, שהמעין רנסאנס של חיל-הרגלים בצה"ל, אשר התעורר לאחר המילחמה האחרונה, נגרם לא כל כך מפני רנסאנס אינטלקטואלי-מיקצועי בחי"ר ופריחה תורתית אצלם. כמו מכותן של סיבות אשר על-דרך-השלילה: גם הסתום באנשי-הצבא חש על בשרו, או לפחות נוכח מסיפורי אחרים, כי אלמנט החי"ר של צה"ל היה בלתי-מספיק, וכי לחימת-היבשה בכללה נסגעה וסבלה ביותר מכך.

חרי „קדש“ באה על חיל-הרגלים בצה"ל תקופה של נסיגה הדרגתית ואיטית. החי"ר לא שופר, לא עודכן, ולא תוקנו מינרעותיו ותורפותיו. שעה שחיל-השיריון - כלומר הטנקים - התחזק והלך בהתמדה ובניכר.

רק אחרי מילחמת ששת-הימים ובעיקבותיה הפכה נסיגת החי"ר להידרדרות אקטיבית: ככוננה וביודעין החל צה"ל בחוררת ערך מתוכנן של חיל-הרגלים: „ליקחי '67 הורו, כאלו, כי עבר זמנו של החי"ר בשדה-הקרב של ימינו, והטנקים הם שנתרו החיל „המסתער“ המשמעותי היחידי.

ההיבט המפתיע בפרשה הוא שאנשי החי"ר עצמם השתתפו בתהליך, בעיקר עליידי ששת-הימים - ושתיקה, או מחדל, כהסכמה. כניעותם ל„שיריון“ ולתפיסות הלחימה והאירגון של אסכולת-הטנקיסטים היתה טוטאלית. אין

לא המנקיסטים ראשו את הווי"ר, אלא החי"ר שם עצמו כאסקופה נדרסת תחת זחליהם

למצוא אפילו רמו - ובוודאי לא אקט גלוי ברור - של התנגדות והצעת אלטרנטיבות לתיאוריות ולדוקטרינות הסנקאיות-הקיצוניות, כפי שגובשו, יושמו וגם „הוכחו“ בששת-הימים. עוד נשוב ונברר עניין חשוב זה בסקירה נפרדת, אך נדגיש כבר כאן כי, במציאות, השתמשו אנשי החי"ר - כלומר, הממונים על פיתוחו וקידומו - בלחץ החילי-הסובייקטיבי של השיריונאים (שהיגו בלתי-גמגע ומעיקרו גם חיובי), כתירוץ בלבד. כך חיפו על אוזלת-ידם התורתית והמיקצועית ועל איר-הבנתם - שכלל הנראה גם

בצה"ל אין היסטוריה והמפקדים שואבים את השראתם מספרים שיטחיים של עיחונאים חסרי-בניה

לא המוצלח שבכולם. היעילה מכל עוצבות החי"ר היתה, כידוע, חטיבת קותי, אשר בסיקוד (היום אלוף) יקותיאל אדם כבשה למען אריק שרון את התעלות הקידמיות של מיתחם אוסכתף. עוצבה זו, שעיקרה שני גדודי נח"ל - לא „מוצנח“ - שבה בלחימתה והמחשישה לא רק את הכרז חיותו וראשונותו של החי"ר לצורכי משימות כגון כיבוש יעד מבוצר, אלא גם את האופן הנכון לשילוב מאמצי רגלים וטנקים, באופן ששלימו זה את זה להשגתה האידילית של משימה נתונה. היא גם הרגימה מוסכמה מוכנת-מאדיה אחר